

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Biennii Peripatetici

Complectens Quæstiones Logicales Una Cum Institutionibus Dialecticis Ad Antiquorum Recentiorumque Mentem Resolutas, Nec Non Juxta Modernam Scholarum Peripateticarum Methodum Elaboratas & Explicatas

Kretz, Marquard

Herbipoli, 1749

Articul. II. De Præmissis demonstrationis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52248](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52248)

IV. Non omnia demonstrari possunt à priori, sed ea tantum, quæ habent suam causam. Hinc non demonstratur à priori Deus; nec essentialium rerum saltem *proprie*, cum nihil habeant prius se; nec illa, quorum causa certa non habetur; ut sunt entia fortuita, & casu facta. V. Demonstratio strictè talis ex meris consurgere affirmativis debet; Si enim conclusio negativa sit, non scimus *quid res sit*, sed tantum *quid non sit*. VI. Demonstratio & scientia distinguuntur ut actus, & habitus; nam ex demonstratione sæpius repetitâ nascitur scientia. Quòd si verò scientiam actualem intelligas, hæc cum demonstratione formaliter tali coincidit.

ARTICULUS II.

De Præmissis Demonstrationis.

600. **N**ota I. *Veritas* actus dicit solam conformitatem actus cum objecto. *Certitudo* dicit insuper infallibilitatem vel *absolutè*, vel *hypotheticè*, & firmam adhæSIONEM intellectus præstitam. *Evidentia* dicit prætereà claram objecti veri apparentiam. Tum certitudo, tum evidentia duplex est: *Objectiva* nimirum, & *formalis*. *Certitudo objectiva* est ipsius objecti immutabilitas, & necessitas, quæ aliter se habere nequit. *Certitudo formalis* est adhæSIO intellectus absque omni dubio, & metu ad oppositum. *Evidentia objectiva* est in objecto ita clarè repræsentato, ut intellectus ad assensum rapiatur. *Evidentia formalis* est in cognitione, & repræsentatione objecti tam vivaci, quasi in-

rellektus illud intimè perspiciat. Utraque rursus triplex est *Moralis*, *Physica*, *Metaphysica*. *Certitudo*, & *Evidentia moralis* est, quando objectum ita certum, & evidens est, ut juxta prudentum æstimationem hominum aliter se habere nequeat: sic certum & evidens est, dari *Romam*, extitisse *Aristotelem*. *Physica* est, quando objectum *naturaliter* aliter se habere nequit, licèt aliter se habere possit *supernaturaliter*: sic certum, & evidens est, ignem debitàe approximatum urere. *Metaphysica* est, quando objectum ne *supernaturaliter* quidem aliter se habere potest: sic certum, & evidens est, totum esse majus suà parte.

601. *Nota 2.* Propositio alia dicitur *prima*, & *immediata*, quæ in suo genere causæ per aliam probari non potest, licèt per causam diversi generis demonstrari possit. De ejusmodi propositionibus fusiùs agit P. Channeville p. 6. *Logicæ ad libros Poster. Analyticorum* a. 2. §. 2. Alia propositio dicitur *nota per se*, cujus prædicatum (ut inquit D. Thomas p. 1. q. 2. a. 1.) includitur in ratione & definitione subjecti: v. g. *Homo est rationalis*. Alia propositio est *nota per se, quoad se*, éstque illa, cujus prædicatum est de ratione subjecti, ita tamen, ut quidditas subjecti & prædicati nobis ignota sit, adeòque *immediatè*, & citra medium, vel discursum affirmari à nobis non possit: v. g. hæc propositio: *Deus est*. Alia denique nota est *per se, quoad nos*; éstque illa, cujus veritas necessaria auditis & intellectis terminis statim absque medio

dio vel discursu à nobis affirmabilis est: v. g. *Homo est animal rationale, Bis duo sunt quatuor.* His positis *status quæstionis* est 1. An præmissæ demonstrationis debeant esse *primæ, immediatæ, an universales, an absolutè necessariae?* 2. An requirantur ad demonstrationem præmissæ *veræ, certæ, & evidentes?* 3. An præmissæ demonstrationis sint *certiores, notiores, & evidentiores* conclusione?

602. *Dico* 1. Ad demonstrationem ex genere suo non requiruntur necessariò præmissæ *primæ, immediatæ, universales, & absolutè necessariae.* *Ratio* imæ partis est: Quia dantur demonstrationes, quarum præmissæ per alia principia à priori demonstrari possunt. Imò qui requireret præmissas primas, & immediatas, omnem tolleret demonstrationem, quæ non immediatè ex primis principiis deduceret conclusionem. Si autem contendas, requiri ad demonstrationem præmissas primas & immediatas saltem *virtute, i. e. tales, quæ resolvi possint in prima principia, & propositiones per se immediatè notas:* hoc non est contra nos, qui id duntaxat inficiamur, quòd *actu & formaliter* præmissæ primæ & immediatæ ad demonstrationem ex genere suo requirantur. Quòd verò ad *Demonstrationem potissimam, & perfectissimam* tales præmissæ necessariò adhibeantur, hoc ne utquam negamus, quandoquidem demonstratio potissima per essentiam, ceu principale medium, demonstrat primam rei proprietatem, v. g. *Hominem esse admirativum, quia est rationalis.*

Ratio 2dæ partis est: Quia dantur syllogismi expositorii demonstrativi; item de Deo maximè singulari dantur demonstrationes; ergo præmissæ universales non necessariò requiruntur.

Ratio 3tiæ partis est: Quia veritas contingens certò & evidenter cognosci potest, & ex præmissa contingente, suppositâ tamen tanquam verâ, certò & evidenter deduci; ergo necesse non est, ut in omni demonstratione præmissæ absolutè sint necessariae. Adde, quòd ex creatorum existentia, quæ in se contingens est, Deus demonstratur.

603. *Obj.* Aristoteles definit demonstrationem sic: quòd sit syllogismus constans præmissis veris, primis, immediatis &c. ergo. R. D. *Conf.* ergo requiruntur tales præmissæ ad omnem demonstrationem. N. ad perfectissimam & potissimam. C. *Si ais:* Aristoteles negat dari scientiam de singularibus; ergo præmissæ debent saltem esse universales. R. D. *ant.* Negat dari scientiam universalem, & totalem. C. partialem. N. *Si reponas:* singularia sunt fallibilia; ergo de iis nequit dari scientia. R. D. *ant.* Sunt fallibilia absolutè. C. Sunt fallibilia conditionatè. N. Sic absolutè fallibile est, fore anno sequenti eclipsin certo tempore, & tamen Mathematicus talem fore certo tempore infallibiliter demonstrat, dependenter ab hac conditione: si Deus cursum Solis & Lunæ non impediatur.

604. *Dico 2.* Præmissæ demonstrationis debent imò esse veræ; quia conclusio quæ talis est scientia, & consequenter vera, quæ ex falso sequi

sequi non potest. 2dò Debent esse *certæ & evidentes*, quia præmissæ demonstrationis tanquam unicum motivum causant scientiam, quæ est cognitio certa, & evidens; ergo etiam præmissæ tales sint necesse est.

605. *Obj.* Multæ demonstrationes olim factæ modò sunt falsæ; v. g. Quòd accidentia nequeant esse sine subjecto; ergo. R. D. *ant.* Sunt falsæ, si spectentur secundum ordinem naturalem, secundum quem etiam factæ sunt à V.V. Philosophis. N. sunt falsæ secundum ordinem supernaturalem, de quo V.V. Philosophi nequidem cogitârunt. C. *Si dicas:* Ex falso sequitur sæpè verum ergo. R. D. *ant.* Ex falso ut tali N. Ex falso supposito tanquam vero. C. *Si reponas:* Falsum ut falsum potest esse objectum actûs veri. ergo. R. D. *ant.* Potest esse objectum actûs veri cognoscentis falsum ut falsum. C. cognoscentis falsum ut verum. N.

606. *Dico* 3. Præmissæ demonstrationis *quæ* tales sunt *appretiative* certiores, notiores, & evidentiores conclusione *quæ* tali. *Ratio est:* Eiusmodi præmissæ vel sunt *mediatæ*, vel *immediatæ*? si *immediatæ* sint, & prima principia, ergo hoc ipso præbent intellectui meritum firmitus eis adhærendi. Quòd si verò *mediatæ* sint, rursus certiores & evidentiores sunt conclusione; quia sunt primis principiis propiores. Adde, quòd illud certum magis ac evidens habeatur, quod certitudinem & evidentiam habet per se, & ex se, quàm illud, quod eam habet ab alio; sed præmissæ habent certitudinem & evidentiam

ex se, & conclusio à præmissis; ergo. Dixi: *conclusione quâ tali*; fieri enim potest, ut conclusio *quæ talis*, & materialiter accepta sit æquè certa ac evidens, imò etiam certior, ut de conclusione fidei tradunt theologi.

607. *Obj.* Axioma hoc: *Propter quod unum quodque tale, illud magis tale*, in aliis casibus non tenet; ergo nec valet in præsentis. *R. D. ant.* ubi desunt debitæ conditiones. *C.* ubi hæc adsunt. *N.* *Conditio ima est*, ut illa, inter quæ fit comparatio, sint capacia talis denominationis. Hinc fallit hoc axioma in *causa formali, & efficiente*: Sic non benè dico: *Pavies est albus propter albedinem; ergo albedo est magis alba.* Hæc enim est ratio formalis albi, & incapax hujus denominationis. Nec sequitur: *Homo ebrius est propter vinum; ergo vinum est magis ebrium.* 2. est, ut perfectio, in qua causa, & effectus comparantur, suscipiat magis, & minus. Hinc non sequitur: *Conclusio vera est propter præmissas, ergo præmissæ sunt veriores.* 3. est, ut illud, propter quod alterum tale est, sit ratio adæquata, quare sit tale. Unde malè diceretis: *Amo Deum, propter cælum, ergo cælum magis amo.* Nam cælum non est adæquata ratio amandi Deum, sed intrinseca ejus amabilitas. Omnes autem hæc conditiones adsunt in præmissis. *Inst. 1.* *Causa necessaria agit tantum, quantum potest; sed præmissæ sunt causa necessaria conclusionis; ergo agunt tantum, quantum possunt, & consequenter totam suam certitudinem in conclusionem transfundunt.* *R. D. ultimum illatum.*
Trans-

Transfundunt totam suam certitudinem, quam possunt transfundere. C. quam non possunt. N. Nimirum præmissæ nequeunt facere, ut conclusio *quæ talis* non sit assensus mediatus, & deductus, & consequenter minùs notus, minùsque certus ac evidens. *Inst. 2.* Objectum conclusionis, & præmissarum est idem; ergo utrumque æquè certò scitur. R. D. *Conf.* Utrumque æquè certò scitur, certitudine *objectiva*. C. *formali*, & quantum est ex parte intellectûs adhærentis. N. Potest intellectus eidem objecto æqualiter objectivè certo diversimodè adhærere, quia ei diversimodè applicatur, semel nimirum *immediatè*, & semel *mediatè*. *Inst. 3.* Saltem in demonstratione à Posteriori præmissæ certiores & evidentiore non sunt; quia causa propiùs accedit ad prima principia, quàm effectus. R. D. *assert.* Præmissæ materialiter acceptæ. C. *formaliter sumptæ*. N. Hæ enim licèt non sint *causæ* essendi, sunt tamen *causæ cognoscendi*, i. e. Per effectus & proprietates cognosco causam, licet non dent esse causæ.

ARTICULUS III.

De Circulo in Demonstratione.

608. **D**ico I. Circulus in demonstratione est, quando ab eodem reditur ad idem. Dicitur ejusmodi demonstratio *circulus* ab analogia, quam cum circulo habet, cujus natura est, ut in eodem, in quo incepit, puncto quoque desinat. Talem circulum formares, si neganti antecedens hujus discursus: *Animal est, ergo*